EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2022 12 15
COM(2022) 719 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl statistikos, parengtos pagal Reglamentą (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų statistikos, ir jos kokybės

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl statistikos, parengtos pagal Reglamentą (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų statistikos, ir jos kokybės

1. ĮVADAS

2002 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų statistikos[1] (toliau – Reglamentas) nustatyta atliekų statistikos rengimo Europos Sąjungoje sistema. Reglamento 8 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad Komisija kas trejus metus Europos Parlamentui ir Tarybai pateiktų Reglamento įgyvendinimo ataskaitą (išskyrus pirmąją ataskaitą, kuri turėjo būti pateikta per penkerius metus nuo Reglamento įsigaliojimo). Ankstesnės ataskaitos buvo paskelbtos 2008[2], 2011[3], 2014[4], 2016[5] ir 2020 m.[6]

Šioje ataskaitoje aptariama 2020 m. surinktų duomenų apie 2018 m. susidariusias ir apdorotas atliekas kokybė. Tuo metu, kai buvo rengiamas šis dokumentas, 2022 m. duomenų rinkimo rezultatai dar nebuvo prieinami. Pagal Reglamentą kas dvejus metus, lyginiais metais, turi būti renkami duomenys apie:

- atliekų susidarymą,
- atliekų apdorojimą ir
- atliekų apdorojimo įrenginius, suskirstant juos pagal klasifikatorių NUTS 2.

2. ATLIEKŲ STATISTIKOS REGLAMENTAS

Reglamente nustatyti statistiniai duomenys, kuriuos turi pateikti valstybės narės, ir kokia turi būti tų duomenų kokybė. Apibrėžtys nustatytos Direktyvoje 2008/98/EB dėl atliekų (Atliekų pagrindų direktyvoje)[7]. Valstybės narės gali nuspręsti dėl konkretaus atliekų statistikos rengimo metodo. Todėl jos gali naudoti turimas duomenų rinkimo sistemas ir tai sumažina administracinę naštą, susijusią su Reglamento laikymusi. Reglamente pateikiami pirminiai statistiniai duomenys, t. y. duomenys, renkami tiesiogiai arba iš administracinių šaltinių, bet ne gauti iš kitų statistinių duomenų.

1 OL L 332, 2002 12 9, p. 1.
2 KOM(2008) 355 galutinis, 2008 6 13.
3 KOM(2011) 131 galutinis, 2011 3 17.
4 COM(2014) 79 *final*, 2014 2 14.
5 COM(2016) 701 *final*, 2016 11 3.
6 COM(2020) 54 *final*, 2020 2 14.
7 OL L 312, 2008 11 22, p. 3.

Reglamente (I priedo 7 skirsnyje) reikalaujama, kad valstybės narės kartu su duomenimis pateiktų ir kokybės ataskaitą. Šiose ataskaitose valstybės narės privalo nurodyti kokybės elementus, kurie dažniausiai naudojami Europos statistikos sistemoje[8] ir išdėstyti Komisijos reglamente (EB) Nr. 1445/2005 dėl atliekų statistikos kokybės[9].

Reglamentas po priėmimo keletą kartų buvo iš dalies keičiamas. 2010 m. rugsėjo mėn. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 849/2010[10] jis buvo techniškai atnaujintas, daugiausia siekiant pakeisti atliekų srautų klasifikaciją (EWC-Stat) ir apibrėžti atliekų naudojimo operacijas „perdirbimas“ ir „užpildymas“.

2018 m. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/851 Atliekų pagrindų direktyva iš dalies pakeista ir nustatytas jos turinio perkėlimo į nacionalinės teisės aktus terminas – 2020 m. liepos 5 d. Šis pakeitimas neturi poveikio šioje ataskaitoje aptariamam atliekų statistikos duomenų rinkimui.

Statistiniams duomenims apie politikos temas, pavyzdžiui, žiedinę ekonomiką, rengti naudojami pagal Reglamentą surinkti duomenys. 2020 m. kovo mėn. Komisija priėmė Žiedinės ekonomikos veiksmų planą[11], į kurį įtrauktos ES pažangos siekiant žiedinės ekonomikos stebėsenos priemonės. Šiuo tikslu Komisija parengė 10 rodiklių aprėpiančią stebėsenos sistemą, pagal kurią politikos formuotojai ir visuomenė gali paprastai susipažinti su atitinkamais duomenimis. Komisija (Eurostatas) skelbia ir prižiūri šią stebėsenos sistemą[12]. Sistemos rodikliai *atliekų susidarymas, maisto atliekos, perdirbimo sparta, konkrečių atliekų srautai* ir *žiedinio medžiagų naudojimo rodiklis* visiškai arba iš dalies grindžiami pagal Reglamentą surinktais duomenimis.

Reglamentu grindžiami duomenys taip pat naudojami ES pažangai siekiant darnaus vystymosi tikslų stebėti. Komisija (Eurostatas) kasmet parengia ataskaitą ir internetinį informacinį paketą[13]. Šioms ataskaitoms rengti naudojami rodikliai *žiedinio medžiagų naudojimo rodiklis* ir *atliekų, išskyrus pagrindines mineralines atliekas, susidarymas* pagal 12-tą DVT tikslą.

3. SAVALAIKIŠKUMAS IR PUNKTUALUMAS

Duomenų gavimas

8 Eurostato svetainė, skirta kokybės ataskaitoms: https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality/overview.
9 OL L 229, 2005 9 6, p. 6.
10 OL L 253, 2010 9 28, p. 2.
11 https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm
12 https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators
13 https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi

Duomenys ir kokybės ataskaitos kas dvejus metus turi būti pateikti Komisijai (Eurostatui) per 18 mėnesių nuo ataskaitinių metų pabaigos[14].

Palyginti su ankstesniais metais, 2018 ataskaitiniais metais duomenų rinkimo termino laikymasis nepasikeitė. Išsamius duomenų rinkinius ir kokybės ataskaitas laiku iš viso pateikė 22 valstybės narės ir viena ELPA šalis. Trys valstybės narės kai kuriuos savo duomenis pateikė praėjus mažiau nei mėnesiui nuo termino pabaigos. Dvi valstybės narės ir dvi ELPA šalys duomenis ir kokybės ataskaitas pateikė praėjus daugiau kaip vienam mėnesiui nuo termino pabaigos. Viena ELPA šalis duomenų rinkinius pateikė praėjus daugiau nei šešiems mėnesiams nuo termino pabaigos.

Duomenis savanoriškai pateikė ir šešios Vakarų Balkanų šalys. Dvi iš jų laiku pateikė išsamius duomenų rinkinius ir kokybės ataskaitas, o viena iš jų laiku pateikė atliekų susidarymo ir apdorojimo duomenis. Kitos trys šalys pateikė tik atliekų susidarymo duomenis praėjus daugiau kaip dviem mėnesiams nuo termino pabaigos.

Komisija (Eurostatas) skatina valstybes nares peržiūrėti savo statistinių duomenų rengimo procedūras ir pateikti kokybiškus duomenis per nustatytus terminus. Atitinkamų valstybių narių buvo paprašyta paaiškinti, kodėl duomenys buvo pateikti pavėluotai. Panašu, kad 2020 m. (2018 m. ataskaitiniai duomenys) išskirtinį vėlavimą pateikti duomenis daugiausia lėmė didelis statistinės veiklos sutrikdymas dėl COVID-19 pandemijos.

Paskelbimas

Komisija (Eurostatas) patvirtino valstybių narių pateiktus atliekų susidarymo ir apdorojimo duomenis ir 2020 m. rugsėjo 14 d. Eurostato internetinėje duomenų bazėje[15] paskelbė 2018 ataskaitinių metų rezultatus. Duomenys apie atliekų apdorojimo įrenginius pagal regionus buvo paskelbti po dviejų dienų, t. y. 2020 m. rugsėjo 16 d. Prie duomenų rinkinių buvo pridėti svetainės „Statistics Explained“ internetiniai straipsniai ir kiti sklaidos produktai.

4. IŠSAMUMAS

2010–2018 ataskaitiniais metais labai sumažėjo klausimynuose nepateiktų verčių kiekis, taip pat valstybių narių ir ELPA šalių, kurių atliekų susidarymo duomenys iš dalies nebuvo pateikti, skaičius. 2010 ataskaitiniais metais apie trūkstamas vertes pranešė aštuonios šalys, o 2018 ataskaitiniais metais tokių šalių sumažėjo iki vienos. Bendras trūkstamų verčių skaičius sumažėjo nuo 1 668 (2010 ataskaitiniais metais) iki vos 1 (2018 ataskaitiniais metais).

Panašiai pagerėjo atliekų apdorojimo duomenys. Pranešta tik apie šešias trūkstamas 2018 ataskaitinių metų atliekų apdorojimo vertes, palyginti su 263 trūkstamomis 2010 ataskaitinių metų vertėmis.

---

14 Reglamento (EB) Nr. 2150/2002 I ir II priedų 7 skirsnio 2 dalis.

15 https://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Kai kurios šalys teikia konfidencialius duomenis, kurių Komisija (Eurostatas) negali skelbti. Dėl to taikomas papildomas antrinis konfidencialumas, t. y. papildomi duomenys neskelbiami, kad naudotojai negalėtų gauti arba išvesti konfidencialių nacionalinių duomenų. Siekdama sumažinti duomenų, kurių negalima skelbti dėl antrinio konfidencialumo, dalį, Komisija (Eurostatas) nustojo skelbti kai kuriuos statistinius suvestinius duomenis, pvz., apie gyvūnines ir augalines atliekas.

5. KOMISIJOS (EUROSTATO) ATLIEKAMAS DUOMENŲ TVIRTINIMAS

Komisija (Eurostatas) toliau tobulina duomenų kokybės kontrolės sistemą ir atnaujina valstybėms narėms skirtus metodinius rekomendacinius dokumentus. Pastaruosius galima rasti Eurostato interneto svetainėje.

Nuo 2004 m., kai duomenys pagal Reglamentą buvo renkami pirmą kartą, Komisija (Eurostatas) taiko veiksmingą dviejų etapų kokybės kontrolės sistemą, skirtą duomenims, gaunamiems iš valstybių narių, tikrinti.

Pirmajame etape Komisija (Eurostatas) per du mėnesius atlieka greitą pateiktų duomenų ir kokybės ataskaitų vertinimą. Šiame etape daugiausia tvirtinamas naujų duomenų vidaus nuoseklumas ir jų pokyčiai per tam tikrą laiką. Analizė atliekama labai suvestiniu lygmeniu – taip siekiama nustatyti reikšmingas eilučių pertraukas ir patvirtinti, kad duomenys tinkami skelbti. Tada Komisija (Eurostatas) valstybėms narėms siunčia individualias vertinimo ataskaitas. Šiose vertinimo ataskaitose prireikus gali būti prašoma paaiškinti ir (arba) pataisyti duomenis. Komisija (Eurostatas) skelbia patvirtintus duomenis.

Antrasis etapas – nuodugnus tvirtinimas. Šiame etape duomenys nagrinėjami išsamesniu lygmeniu (pvz., pagal ekonomikos sektorių arba atliekų kategoriją) ir lyginami šalių modeliai bei tendencijos. Šio išsamaus patvirtinimo tikslas – ne tik nustatyti neatitikimus, bet ir ilgainiui pagerinti duomenų kokybę. Tvirtinant duomenis atliekami tokie patikrinimai:

- kiekvienos ekonominės veiklos atliekų susidarymo šalyje vertės palyginimas su ankstesnių metų vertėmis;
- kiekvienos ekonominės veiklos duomenų palyginimas pagal šalis;
- šalyje susidariusių ir apdorotų kiekvienos kategorijos atliekų palyginimas;
- kryžminis patikrinimas su atliekų duomenimis pagal kitas duomenų pateikimo prievoles, kaip antai atitikties stebėsena pagal kitus su atliekomis susijusius teisės aktus.

Rezultatai lyginami su: i) šalių kokybės ataskaitomis; ii) pirmojo vertinimo etapo grįžtamąja informacija; iii) visais kitais turimais dokumentais, pvz., ankstesnių metų ataskaitų dokumentais. Tada rezultatai aptariami su duomenis pateikusia valstybe nare.

6. APRĖPTIS

Duomenų aprėptis

Valstybės narės turi rinkti visų ekonomikos sektorių ir namų ūkių atliekų susidarymo statistiką. Į šią statistiką turi būti įtraukiamos ir vykdant atliekų naudojimo bei šalinimo operacijas susidarančios atliekos, dar vadinamos antrinėmis atliekomis. Ji taip pat turi apimti mažųjų įmonių (turinčių mažiau nei 10 darbuotojų) atliekas, nors, remiantis Reglamento 3 straipsnio 2 dalimi, tokios mažosios įmonės, kai tik įmanoma, neturėtų būti įtrauktos į tyrimus, nebent jos labai prisidėtų prie atliekų susidarymo. Jei mažosios įmonės nėra tiriamos, duomenys renkami iš administracinių šaltinių arba įtraukiami į įverčius.

Atliekų apdorojimo ir atliekų įrenginių statistiniai duomenys turi būti rengiami apie visus apdorojimo įrenginių operatorius. Kai kurios didelės įmonės valdo savo atliekų apdorojimo įrenginius ir taip pat turi teikti ataskaitas.

Tvirtinant 2018 ataskaitinių metų statistinius duomenis, nustatyti du svarbūs faktai:

- kai kurios valstybės narės dar negali pateikti duomenų pagal apdorojimo kategoriją „užpildymas“[16] ir pateikia duomenis pagal kategoriją „trūkstama“. Kai kurios iš jų naudoja užpildymo kategoriją, kad pateiktų duomenis apie šalinimą sąvartynuose, taigi klaidingai nurodo, kad yra mažiau sąvartynų ir daugiau atliekų naudojimo. Ši problema buvo nustatyta patvirtinimo metu. Komisija (Eurostatas) paragino atitinkamas valstybes nares pagerinti šią padėtį, kad būtų pateikti visiškai tikslūs duomenų rinkiniai;
- atliekų kategorijoje „sveikatos priežiūros ir biologinės atliekos“ pavojingų ir nepavojingų atliekų atskyrimas priklauso nuo nacionalinės teisės aktų. Pavyzdžiui, žmonių palaikai arba vaistai traktuojami skirtingai ir šių skirtumų negalima tinkamai įvertinti, todėl kyla problemų, susijusių su šios kategorijos atliekų statistikos palyginamumu tarp valstybių narių.

Suskirstymas pagal ekonomikos sektorius

Patvirtinimo rezultatai rodo, kad ekonomikos sektoriai, kuriuose susidaro atliekos, nustatomi pakankamai tiksliai. Abejotini priskyrimo atvejai yra nedažni. Jie dažniausiai nustatomi patvirtinimo metu, todėl yra paaiškinami arba ištaisomi. Išimtis – susidarančios nebenaudojamų transporto priemonių atliekos. Namų ūkiai ir mažosios įmonės dažnai patys neišregistruoja nebenaudojamų transporto priemonių, jos išregistruojamos garaže arba automobilių pardavėjų ir todėl registruojamos pagal kitą ekonominės veiklos kategoriją (NACE 2 red. klasę), kuri skiriasi nuo automobilio turėtojo kategorijos. Ši problema

[16] Pagal Direktyvos 2008/98/EB 3 straipsnio 17a punktą užpildymas – „bet kuri naudojimo operacija, kai tam tinkamos nepavojingos atliekos naudojamos iškastoms vietoms užpildyti arba inžineriniais tikslais kraštovaizdžiui formuoti“.

sprendžiama labai lėtai, nes dauguma valstybių narių remiasi administraciniais duomenimis apie nebenaudojamas transporto priemones.

Atliekų kategorijos

Reglamente nustatytos atliekų, kurių duomenys turi būti teikiami Komisijai (Eurostatui), kategorijos. Kategorijos atitinka Europos atliekų statistikos klasifikatorių (EWC-Stat)[17]. Reglamente nėra nustatyta konkretaus klasifikatoriaus, taikytino šalyje renkamiems duomenims.

Dauguma valstybių narių renka duomenis pagal Europos atliekų sąrašą[18], kuris apima 839 rūšių atliekas. Komisijos reglamente (ES) 849/2010[19] pateikta Europos atliekų sąrašo kodų ir EWC-Stat klasifikacijos kodų perskaičiavimo lentelė. Plačiai taikant šiuos du klasifikatorius, užtikrinamas aukšto lygio palyginamumas, bent jau suvestiniu lygmeniu, kurio prašoma Reglamente. Komisija (Eurostatas) mano, kad bendras klasifikavimo klaidų poveikis duomenų tikslumui yra nedidelis. Jei klasifikavimo klaidos darytų didelį poveikį, jos būtų nustatytos per pirmąjį patvirtinimą ir nedelsiant ištaisytos. Viena iš tokių klaidų buvo aptikta 2014 m. 2016 ir 2018 m. tokių klaidų neaptikta.

Susidariusių atliekų kiekis ES viršija apdorojamų atliekų kiekį

Bendras susidariusių ir apdorotų atliekų kiekis valstybėse narėse skiriasi.

Nuo 2008 m. pastebima, kad ES susidariusių atliekų kiekis nuo apdorotų atliekų kiekio skiriasi apie 200 mln. tonų. Tai sudaro apie 10 proc. visų susidariusių atliekų. Nuo 2008 m. šis atotrūkis nesikeitė – atliekų ES susidaro daugiau, nei jų apdorojama. Kalbant apie atliekų kategorijas, didžiausias skirtumas – dumblo ir skystų atliekų, susidariusių apdorojant atliekas, srityje (apie 70 proc.), mažiausias – dirvožemio srityje (beveik 0 proc.).

Skirtumas susidaro dėl kelių priežasčių:

- Ne visos atliekos yra apdorojamos toje šalyje, kurioje susidarė. Pagal Reglamentą atliekų importo ir eksporto duomenys nėra renkami, todėl dėl importo ir eksporto susidarančių skirtumų negalima kiekybiškai įvertinti remiantis Reglamento duomenimis. Iš išorės prekybos duomenimis pagrįstų įverčių matyti, kad šiuo aspektu paaiškinamas maždaug penktadalis visos ES surinktų ir apdorotų atliekų kiekių skirtumo. Atskirose šalyse šis aspekto poveikis gali būti dar didesnis.
- Įtakos turi ir vandens kiekis atliekose. Visose atliekų kategorijose, išskyrus dumblą, pateikiamas įprastas drėgnas svoris. Paruošiamojo apdorojimo proceso metu, pvz.,

[17] Dabartinė versija – Komisijos reglamentu (ES) 849/2010 nustatyta EWC-Stat 4 redakcija, apimanti 51 kategoriją.

[18] Nustatytas Komisijos sprendimu 2000/532/EB su paskutiniais pakeitimais, padarytais Komisijos sprendimu 2014/955/ES. Europos atliekų statistikos klasifikatoriuje (EWC-Stat) klasifikuojama tik pagal atliekų medžiagas. Europos atliekų sąrašas yra gerokai detalesnis už EWC-Stat, jame klasifikuojama pagal medžiagas, medžiagų naudojimo būdus ir atliekų kilmę.

[19] OL L 253, 2010 9 28, p. 2.

ruošiant šalinti skirtas atliekas (skystųjų atliekų, pvz., filtrato ar vandens riebaluose tipo emulsijos, apdorojimas), prarandamas vandens svoris, o į galutinį apdorojimą patenkančių atliekų svoris būna gerokai mažesnis.

- Kai kurios operacijos neįtrauktos į Reglamento II priedo taikymo sritį, kaip antai bendro atliekų deginimo įrenginių įmonės, kurios naudoja tik tam tikros biomasės atliekas kaip kurą.
- Ne visos atliekos apdorojamos tais pačiais metais, kuriais susidarė. t metais susidariusios atliekos gali būti apdorotos t + 1 metais. Gruodžio–sausio mėn. pasireiškia kalendorinis poveikis ir kai kurios atliekos yra laikinai saugomos.
- Apdorojant atliekas, gali susidaryti naujų rūšių atliekų ir dėl to padidėti susidarantis atliekų kiekis, pvz., deginant atliekas susidarę pelenai taip pat gali būti atliekos. Siekdama kiekybiškai įvertinti šį aspektą, Komisija (Eurostatas) skaičiuoja „antrines atliekas“ – bendrą apdorojant atliekas susidariusį atliekų kiekį.
- Apie nebenaudojamas transporto priemones arba įrangą pranešama tik teikiant atliekų susidarymo statistinius duomenis. Transporto priemonę sudaro įvairios medžiagos, pvz., metalas ir plastikas. Apie šias medžiagas galiausiai pranešama teikiant atliekų apdorojimo statistinius duomenis. Atliekų apdorojimas įvertinamas tvarkymo grandinės pabaigoje, t. y. po to, kai atliekos išmetamos ir surūšiuojamos. Taigi transporto priemonės ir panaši įranga teikiamoje atliekų apdorojimo statistikoje nurodomos tik išimtiniais atvejais.

Apibendrinant galima teigti, kad skirtumas tarp susidariusio ir apdoroto atliekų kiekio atsiranda ne dėl skirtingos šių dviejų kategorijų statistinių duomenų kokybės, o dėl skirtingos šių dviejų kategorijų paskirties ir su jomis susijusių sąvokų skirtumų. Tačiau, atsižvelgiant į atliekų klasę, skirtumas neturėtų viršyti tam tikrų ribų. Jei šios ribos viršijamos, Komisija (Eurostatas) paprašys atitinkamos valstybės narės pateikti paaiškinimą.

Nuo 2022 m. duomenų rinkimo Eurostatas išplėtė klausimyną, kad į jį būtų įtrauktos savanoriškos kategorijos valstybėms narėms, siekiant suderinti atliekų susidarymo ir apdorojimo duomenis su duomenimis apie atliekų importą ir eksportą, atliekų vandens nuostolius ir kt. Eurostatas ketina atnaujinti savo gaires ir paprašyti valstybių narių pateikti šią informaciją. Papildomos kategorijos pagerins įverčių kokybę ir suteiks svarbios informacijos žiedinės ekonomikos reikmėms.

7. PALYGINAMUMAS

Palyginamumas laiko atžvilgiu

Valstybių narių teikiamos kokybės ataskaitos yra naudinga priemonė metodiniams pakeitimams ir jų poveikiui duomenų palyginamumui stebėti. Iš šių kokybės ataskaitų matyti, kad nuo 2004 m. beveik visos valstybės narės padarė didelę pažangą tobulindamos nacionalinės atliekų statistikos rengimo metodus. Daugumoje valstybių narių toliau gerėja: i)

renkamų duomenų kokybė (pvz., šalinamos duomenų spragos ir gerinama aprėptis); ii) taikomų metodų veiksmingumas.

Dėl metams bėgant pagerėjusio duomenų surinkimo atsirado laiko eilučių pertraukų. Valstybės narės tikslina ankstesnių metų duomenų rinkinius, kad tokių pertraukų būtų kuo mažiau, o naudotojai informuojami apie patikslinimus. Komisija (Eurostatas) pažymi nenuoseklias laiko eilutes sklaidai parengtuose duomenų rinkiniuose.

Šalių duomenų palyginamumas

Dėl bendrų apibrėžčių ir klasifikatorių šalių duomenų, susijusių su dauguma sektorių ir atliekų rūšių, palyginamumas yra geras. Tačiau, kaip minėta 6 skirsnyje, kai kuriose šalyse vis dar kyla problemų lyginant pavojingų atliekų duomenis atliekų kategorijoje „sveikatos priežiūros ir biologinės atliekos“, nes pavojingumas apibrėžtas nacionalinės teisės aktuose. Didžiausia atliekų kategorija pagal svorį yra mineralinės atliekos, nes jos vidutiniškai sudaro du trečdalius visų atliekų. Dėl to sunku palyginti bendrą susidariusių atliekų kiekį įvairiose šalyse. Siekdamas padidinti palyginamumą, Eurostatas skelbia rodiklio „Atliekos, išskyrus pagrindines mineralines atliekas“ duomenis.

8. GERINIMO PRIEMONĖS

2022 m. peržiūrėtas Atliekų statistikos vadovas (ankstesnė redakcija – 2013 m.[20]). 2022 m. versija[21] buvo pateikta valstybėms narėms, kad jos galėtų ją naudoti rinkdamos duomenis 2022 m. vasarą. 2023 m. vadove bus pateikta naujausia informacija apie tai, kaip suderinti atliekų apdorojimą ir susidarymą. Kai tik tai bus baigta, bus paskelbtas peržiūrėtas vadovas. Svarbiausios peržiūros iki 2022 m. kovo mėn. buvo susijusios su:

- tikėtinomis ir mažai tikėtinomis atliekų srautų apdorojimo operacijomis. Patvirtinimas kartais atskleidžia mažai tikėtinų apdorojimo operacijų, pvz., užpildymo pašalintomis transporto priemonėmis arba metalų deginimo, atvejus, kuriuos reikia ištaisyti. Peržiūra paspartins duomenų patvirtinimą ir paskelbimą, nes dėl to sumažės reikalingų pataisymų skaičius;
- nebenaudojamų transporto priemonių priskyrimu ekonominei veiklai ir namų ūkiams;
- sausųjų ir drėgnųjų medžiagų skaičiavimu;
- stiklo, geležies, plieno, aliuminio metalo laužo ir vario metalo laužo atveju buvo priimti konkretūs atliekų nelaikymo atliekomis kriterijai, kurie turėjo būti įtraukti į vadovą;
- tiksliau apibrėžtomis užpildymo, šalinimo sąvartynuose ir nuolatinio saugojimo ribomis;

[20] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-13-015

[21] https://circabc.europa.eu/ui/group/b01d2930-990e-44fb-9121-a9a6b00a1283/library/7fbe72b2-edfe-471a-bdd1-303bf1b2eb7f/details

- teisinės peržiūros įtraukimu nuo paskutinės redakcijos (2010 m.).

Daugumą patikslinimų valstybės narės jau įgyvendino. Jie buvo parengti kaip rekomendaciniai dokumentai, o vėliau aptarti Eurostato atliekų statistikos ekspertų grupėje. Šie rekomendaciniai dokumentai buvo įtraukti į peržiūrėtą vadovą ir visa metodika buvo pateikta bendrame dokumente.

9. SĄNAUDOS IR NAŠTA

Iš valstybių narių kokybės ataskaitų matyti, kad jos siekia kuo labiau sumažinti įmonėms tenkančią duomenų teikimo naštą. Tai rodo didėjantis šalių, renkančių informaciją apie duomenų teikimo naštą, skaičius. Informacija iš respondentų surenkama naudojantis klausimynais arba nustatoma atlikus konkrečius tyrimus. Maždaug pusė valstybių narių kaip pagrindinį atliekų statistikos šaltinį naudoja administracinius duomenis ir neapkrauna duomenų teikėjų papildomais klausimynais. Kitos šalys administracinius duomenis naudoja kaip vieną iš daugelio duomenų šaltinių. Mažųjų įmonių neįtraukimo į tyrimus klausimas sprendžiamas įvairiai[22].

Daugėja valstybių narių, kurios yra įdiegusios arba ketina įdiegti elektronines duomenų teikimo sistemas. Šiose sistemose pagal atliekų teisės aktus reikalaujami duomenys iš atliekų apdorojimo įrenginių automatiškai perduodami nacionalinėms statistikos institucijoms.

10. LAIMĖJIMAI IR PERSPEKTYVA

Valstybės narės teikia vis išsamesnius duomenis. Šalių atliekų statistiniai duomenys, susiję su dauguma atliekų kategorijų ir sektorių, tapo gerai palyginami. Valstybėse narėse ir ELPA šalyse buvo pasiekta visapusiška duomenų aprėptis. Apskritai visų valstybių narių ir ELPA šalių duomenys yra geros kokybės. Dvi Vakarų Balkanų šalys teikia tinkamos kokybės duomenis, o kitos jas vejasi.

Į atliekų teisės aktus[23] su pakeitimais, padarytais pagal Žiedinės ekonomikos veiksmų planą, įtrauktos tikslesnės atliekų apdorojimo operacijų vertinimo taisyklės ir tikslesnės apibrėžtys.

---

22 Mažųjų įmonių neįtraukimo į tyrimus klausimas sprendžiamas įvairiais būdais. Kai kurios šalys šias įmones įtraukia į imčių tyrimus ir ekstrapoliuoja rezultatus. Tačiau dauguma šalių visai neįtraukia mažųjų įmonių pagal Reglamento 3 straipsnio 2 dalį, pagal kurią į tyrimus galima neįtraukti įmonių, kuriose dirba mažiau nei 10 darbuotojų, nebent jos reikšmingai prisidėtų prie atliekų susidarymo. Priešingu atveju šie skaičiai gali būti ekstrapoliuojami pagal koeficientais pagrįstus vertinimo modelius. Šalys yra nustačiusios skirtingas neįtraukimo ribas, daugiausia – pagal darbuotojų skaičių arba per metus susidariusių atliekų kiekį. Kai kurios šalys sujungia šiuos du kriterijus, siekdamos užtikrinti, kad būtų renkami ir mažųjų įmonių duomenys, jeigu jos viršija nustatytą atliekų susidarymo ribą.

23 https://ec.europa.eu/environment/waste/target_review.htm

Manoma, kad 2018 m. Atliekų pagrindų direktyvos pakeitimas turės ribotą poveikį šiuo metu vykdomam 2020 ataskaitinių metų atliekų statistikos duomenų rinkimui:

- Tiksliau apibrėžtas galutinio atliekų apdorojimo skaičiavimo taškas. Tačiau numatoma, kad duomenų kokybė pagerės menkai, nes dauguma valstybių narių šią koncepciją jau taiko.

- 2018 m. septynios šalys pranešė apie užpildymą pavojingomis atliekomis. Nuo 2020 m. liepos mėn. pavojingos atliekos negali būti naudojamos užpildymo operacijose. Kadangi pakeitimas netaikomas nuo metų pradžios, 2020 ataskaitiniais metais bus neįmanoma kiekybiškai įvertinti pakeistos apibrėžties poveikio svoriui.

Komisija (Eurostatas) atnaujino atliekų statistikos vadovą, kad būtų atsižvelgta į šias tikslesnes taisykles ir būtų įtrauktos gairės dėl kelių atliekų srautų. Valstybės narės jau įgyvendino šiuos rekomendacinius punktus, todėl rankiniu būdu atnaujinamų taisyklių tikslas – centralizuoti taisykles vienoje vietoje. Komisija ir toliau bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, taip pat pasitelkdama kitas priemones, pvz., seminarus ir keitimąsi geriausia patirtimi.

Komisija (Eurostatas) bendradarbiauja su keliomis valstybėmis narėmis, kad nustatytų atliekų srautus nuo susidariusių atliekų iki galutinio atliekų apdorojimo, kad būtų lengviau nustatomos išankstinio apdorojimo operacijos, kaip aprašyta 6 skirsnyje.

Šiuo metu turimi aštuonerių ataskaitinių metų, t. y. kas antrų metų nuo 2004 m. iki 2018 m., atliekų susidarymo ir apdorojimo duomenys. Ilgėjant laiko eilutėms, duomenys tampa naudingesni, nes jais naudojamasi, pavyzdžiui, nustatant su žiedine ekonomika susijusius rodiklius arba vykdant su klimatu susijusias analizes.